Cyfoeth Naturiol Cymru
Natural Resources Wales

Gêm geirfa gwastraff a thipio anghyfreithlon

Mae'r cynllun gweithgaredd hwn yn tynnu sylw at bwysigrwydd rheoli ein hadnoddau naturiol mewn ffordd gynaliadwy, gan ganolbwyntio ar yr eirfa sy'n ymwneud â phroblem gwastraff, sbwriela a thipio anghyfreithlon, a'u heffaith ar yr amgylchedd, cymunedau a'r economi.

Pwrpas Cyfoeth Naturiol Cymru ydy ceisio rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy ym mhob rhan o'n gwaith. Mae hyn yn golygu gofalu am awyr, tir, dŵr, bywyd gwyllt, planhigion a phridd er mwyn gwella lles Cymru a darparu dyfodol gwell i bawb.

Nodau

Erbyn diwedd y gweithgaredd hwn bydd dysgwyr yn gallu:

- **Enwi geirfa allweddol sy'n ymwneud â gwastraff a sbwriela**
- **Trafod rhai o'r materion sy'n ymwneud â gwastraff, sbwriela a thipio anghyfreithlon**

Hyd y sesiwn

20 munud

Maes Cwricwlwm

ADCDF
Daearyddiaeth

Lleoliad

Unrhyw le

Ebost: addysg@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

www.adnoddaunaturiol.cymru

Noddir gan Lywodraeth Cymru
Sponsored by Welsh Government

Dolenni Cwricwlwm

CA2 ADCDF
Defnyddio a gwastraffu
Y gall gwastraff achosi llygredd
O ble bydd y pethau y mae pobl yn ei ddefnyddio'n dod ac i ble maen nhw'n mynd

CA2 Daearyddiaeth
Astudiaeth
Byw yn fy myd: gofalu am leoedd ac amgylcheddau a phwysigrwydd bod yn ddinesydd y byd

CA3 ADCDF
Defnyddio a gwastraffu
Gwerthfawrogi'r gweithredoedd sydd eu hangen er mwyn lleihau'u hôl troed ecolegol eu hunain ac i leihau gwastraff

CA3 Daearyddiaeth
Astudiaeth
Dinasyddion yfory: pynciau llosg yng Nghymru a'r byd mawr o ran byw'n gynaliadwy a'r cyfrifoldebau o fod yn ddinesydd y byd

Offer ac adnoddau

- **Cardiau trafod: cardiau geirfa gwastraff a sbwriela. Mae hyn yn cynnwys:**

12 cerdyn geiriau
12 cerdyn lluniau
12 cerdyn diffiniadau

Beth i'w wneud

Argymhellir eich bod yn cynnal y gweithgaredd hwn fel cyflwyniad i weithgareddau eraill sy'n canolbwyntio ar wastraff, sbwriela a thipio anghyfreithlon. Bydd yn rhoi cyflwyniad sylfaenol cyffredinol i'r pwnc i ddysgwyr ac yn cyflwyno geirfa allweddol.

Mae'r gêm yn cynnwys 12 set o 3 cherdyn.

Mae gan bob set air sy'n gysylltiedig â gwastraff, sbwriela a thipio anghyfreithlon, ei ddiffiniad a cherdyn llun. Gellir dewis neu hepgor geiriau arbennig yn dibynnu ar allu'r grŵp a ffocws y pwnc. Does dim rhaid defnyddio'r cardiau i gyd.

Gellir addasu'r gweithgaredd a'i gynnal mewn amrywiaeth o ffyrdd, gan gynnwys:

- Rhannwch y cardiau geiriau a lluniau, un i bob dysgwr neu bâr o ddysgwyr, sy'n eistedd mewn cylch. Bydd arweinydd y grŵp yn cadw'r cardiau diffiniad ac yn eu darllen i'r grŵp un ar y tro.

  Rhaid i'r dysgwyr adnabod os oes ganddyn nhw'r cerdyn gair neu lun sy'n cyfateb. Yna gellir arddangos y cardiau cyfatebol yng nghanol y cylch er mwyn i'r grŵp cyfan eu gweld.
- Rhannwch y setiau cardiau rhwng grwpiau bach o ddysgwyr iddyn nhw'u paru. Unwaith y byddant wedi cyfateb y cardiau, gall y grwpiau gyflwyno'u cardiau ac esbonio i'r grwpiau eraill sut y maent yn cyd-fynd.
- Mae gan grwpiau o ddysgwyr yr un set o gardiau. Yna gallant gymharu sut y bu iddynt gyfateb y cardiau a phenderfynu a ydyn nhw'n gywir.
- I wneud gêm fwy bywiog, rhowch gerdyn i bob dysgwr. Yna maen nhw'n cylchynu, gan edrych ar gardiau'i gilydd ac yn trafod i ddod o hyd i ddysgwyr sy'n dal cardiau sy'n cyd-fynd â'u cerdyn nhw. Pan fydd y dysgwyr yn darganfod eraill â cherdyn sy'n cyd-fynd, byddan nhw'n ffurfio grŵp sy'n cynnwys set o gardiau i gynnwys cerdyn gair, cerdyn diffiniad a cherdyn llun. Gall y grŵp archwilio pob set a phenderfynu a ydyn nhw wedi dod ynghyd yn gywir.
- Pan fydd y dysgwyr yn fwy cyfarwydd â'r geiriau a'r diffiniadau, gellir cynnal y gweithgaredd fel gêm gyfnewid wrth i grwpiau o ddysgwyr rasio i baru'r cardiau yn yr amser cyflymaf.
- Gellir defnyddio'r cardiau i chwarae gemau fel chwap neu barau cofio (pawb yn ei dro i ddatgelu tri cherdyn ar y tro, casglu'r setiau sy'n cyd-fynd hyd nes i bob cerdyn gael ei gasglu).

Addasu ar gyfer anghenion / gallu gwahanol

Llai galluog:
- Defnyddiwch lai o gardiau
- Trefnwch fformat o'r gweithgaredd sydd yn fwy o dan arweiniad oedolyn
- Peidiwch â chynnwys y cardiau diffiniad er mwyn i ddysgwyr baru'r cardiau gair a llun yn unig.

Mwy galluog:
- Defnyddiwch bob un o'r cardiau a defnyddiwch fformat mwy heriol o blith y gweithgaredd a ddisgrifiwyd uchod.

Gweithgaredd dilynol / ymestynnol

Rhowch gynnig ar ein gweithgareddau gwastraff eraill:

- Sbwriel sy'n para am byth
- Clipiau papur newydd
- Dal tipiwr anghyfreithlon
- Tri C sbwriela a thipio anghyfreithlon
- Wyddoch chi...
- 'Minesweeper' y crwban môr

Os hoffech yr wybodaeth hon mewn fformat arall, cysylltwch â ni:
Ebost: ymholiadau@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk
Ffôn: 0300 065 3000

www.cyfoethnaturiol.cymru

Mae coetiroedd Llywodraeth Cymru wedi'u hardystio'n unol â rheolau'r Forest Stewardship Council®
Welsh Government woodlands have been certified in accordance with the rules of the Forest Stewardship Council®
FSC® C-115912

Argraffwyd ar bapur Revive Offset wedi'i ailgylchu 100%
Printed on Revive offset 100% recycled paper
FSC® C008921

NRWRC000